



TUOMIOISTUINVIRASTOLLE

Asia: Pyyntö vuosia 2023 - 2026 koskevan kehysesityksen valmistelusta

Yleistä

Tuomariliitto viittaa valtiovarainvaliokunnalle 6.10.2021 annettuun lausuntoon ja kiinnittää erityistä huomiota tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen tasokorotukseen. Tuomariliitto ehdottaa lisäksi seuraavia määrärahalisäyksiä valtion kehykseen vuosille 2023 - 2026.

Käräjätuomareiden ja -notaareiden erillispalkkioiden korottaminen

Käräjänotaarien istuntolisän suorittaminen perustuu oikeusministeriön päätökseen 28.6.2012 (OM 29/123/2012). Tuomariliitto esittää, että käräjänotaarien istuntolisä 175 euroa kuukaudessa korotetaan 600 euroon. Istuntolisää on korotettava sen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi, koska se ei vastaa tehtävän itsenäisyyttä ja vaativuutta. Istuntolisää on tarkistettu viimeksi yli 9 vuotta sitten.

Vihkimispalkkiosta säädetään avioliittoasetuksen 16 §:ssä. Oikeusministeriön päätöksen 13.12.2016 (OM/13/31/2016) mukaan siviilivihkimisestä muulloin kuin viraston aukioloaikana maksetaan oikeusministeriön virkamiehelle palkkiona 200 euroa. Tuomariliitto esittää, että avioliittoasetusta muutetaan siten, että viraston aukioloajan ulkopuolella toimitetusta vihkimisestä valtiolle suoritettava maksu korotetaan 250 eurosta 350 euroon ja että virkamiehelle maksettava palkkio 200 euroa korotetaan 300 euroon. Vihkimispalkkiota on korotettava sen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi. Vihkimispalkkion on oltava vihkiäjälle aiheutuvaa ajanmenetystä vastaavalla tasolla. Suuri osa virka-ajan ulkopuolisista vihkimisistä ajoittaa viikonloppuihin. Virka-ajan ulkopuolella tapahtuva vihkiminen on kustannusneutraali.

Pakkokeinopäivystyskorvaukset perustuvat oikeusministeriön päätökseen 2.9.2014 (OM/38/123/2014), jonka mukaan päivystäjäksi määrätylle tuomarille maksetaan korvausta varallaolosta päivystysajan pituuden mukaan 80, 160 tai 235 euroa sekä toimenpidekorvausta päivystysvuoron aikana istunnossa käsiteltäviltä asioilta 320 euroa/vangitsemis- tai säilöönottoasia ja 135 euroa/muu asia (telekuuntelu, televalvonta, tekninen tarkkailu). Tuomariliitto esittää, että korvausta varallaoloajasta päivystysajan pituuden mukaan korotetaan 80 eurosta 110 euroon, 160 euroa korotetaan 220 euroon ja 235 euroa korotetaan 300 euroon. Lisäksi Tuomariliitto esittää, että toimenpidekorvaus päivystysvuoron aikana istunnossa käsiteltäviltä asioilta 320 euroa/vangitsemis- tai säilöönottoasia korotetaan 400

euroon ja 135 euroa/muu asia (telekuuntelu, televalvonta, tekninen tarkkailu) korotetaan 200 euroon. Mainittuja palkkioita on korotettava, koska pakkokeinoasioiden vaativuus on kasvanut merkittäväällä tavalla. Palkkiot eivät enää vastaa toimenpiteiden edellyttämää työmäärää.

Erillinen palkkio maksetaan myös silloin, kun esteellisen tuomarin sijasta määrätään esteetön tuomari. Oikeusministeriön päätöksen 30.5.2008 (OM/47/123/2007) mukaan palkkio on määrätylle esteettömälle puheenjohtajalle 400 euroa/istuntopäivä ja muulle esteettömälle jäsenelle 280 euroa/istuntopäivä. Valmistelusta huolehtivalle esteettömälle jäsenelle suoritetaan lisäksi yhtä istuntopäivää vastaava palkkio. Tuomariliitto esittää, että puheenjohtajalle maksettava 400 euroa/istuntopäivä korotetaan 500 euroon, muulle jäsenelle maksettava korvaus 280 euroa/istuntopäivä korotetaan 350 euroon. Lisäksi Tuomariliitto esittää, että valmistelusta huolehtivalle jäsenelle suoritetaan lisäksi kahta istuntopäivää vastaava palkkio. Esteettömän tuomarin palkkioita on korotettava niiden jälkeenyajneisyyden takia, koska mainittuja palkkioita on tarkistettu viimeksi vuonna 2008. Rikos-, riita- ja hakemusasioiden vaativuus on kasvanut merkittäväällä tavalla vuoden 2008 jälkeen. Asioiden valmisteluun menee nykyisin keskimäärin kahden työpäivän määrää vastaava aika, koska käsiteltävät asiat ovat entistä laajempia.

Koulutuksen lisämäärärahatarve

Tuomareiden ja esittelijöiden täydennyskoulutus ei vastaa käytännön tarpeita. Tuomarinkoulutuslautakunta on ilmoittanut, ettei täydennyskoulutukseen ja tuomioistuinharjoittelun kehittämiseen ole tällä hetkellä riittävästi resursseja. Lakivaliokunta ja valtiovarainvaliokunta ovat esittäneet, että tuomareiden täydennyskoulutukseen käytettävissä olevien voimavarojen tulisi olla huomattavasti suuremmat (esim. LaVL 11/2021 vp, LaVP 3/2021 vp, LaVL 22/2018 vp ja VaVM 2018 vp). Lakivaliokunta ja valtiovarainvaliokunta ovat pitäneet myös tuomarinkoulutuslautakunnan resursseja liian vähäisinä.

Tuomariliitto pitää välttämättömänä, että Tuomioistuinvirastoon palkataan koulutussuunnittelija, jolla on aikaisempaa kokemusta tuomarin tehtävistä. Koulutustarpeiden ja oikeudenalojen arviointi ja kohdentaminen sekä sisällön suunnittelu edellyttävät substanssiosaamista. Lisäresurssitarve suunnittelijan palkkaamiseksi on arvioidulla tuomarin keskipalkalla 95 000 euroa. Tuomariliiton arvion mukaan täydennyskoulutuksen sisällön tuottamiseen tarvitaan vähintään 0,5 milj. euroa. Tuomareiden velvollisuus jatkuvasta koulutustautumisesta ja osaamisen kehittämisestä ei toteudu tarkoitetulla tavalla eikä täydennyskoulutus vastaa sille asettavia sisällöllisiä ja määrällisiä vaatimuksia ja suunnitelmallisuutta. Korkein oikeus on kiinnittänyt huomiota muun muassa videotallennuksesta antamassaan lausunnossa tuomareiden valmistelussa ja prosessin johdossa oleviin puutteisiin.

Tuomariliitolla ei ole ollut ehdotukselle annetussa määrääjassa mahdollisuutta arvioida, kuinka paljon tuomioistuinharjoittelun kehittäminen edellyttäisi lisämäärärahoja.

Tuomariliitto arvioi lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa ja sen täydennyksessä, että henkilötodistelun videotallennuksen kustannukset on aliarvioitu hallituksen esityksessä (HE 133/202 vp). Tuomariliitto suhtautuu aikaisemmista tietojärjestelmä hankkeiden kokemusten perusteella varauksella hallituksen esityksessä esitettyihin arvioihin suunnittelu-, rakentamis- ja ylläpitokustannuksista. Tuomariliitto arvioi myös, että uudistus tulee vaatimaan

merkittävästi enemmän resursseja tuomareiden, käräjäsihteereiden, muun avustavan henkilökunnan, kuin Tuomioistuinvirasto on arvioinut (70 000 euroa). Tuomariliitto katsoo, että pelkästään käyttöönottokoulutukseen on varattava ainakin kaksi koulutuspäivää ja se koskee tuomioistuinten koko henkilökuntaa pois lukien haastemiehet ja hallinto. Tällaisia koulutuspäiviä tulee voida järjestää ainakin kahtena vaihtoehtoisena ajankohtana. Merkittävin koulutustarve tulee kuitenkin osapuolten prosessioikeudellisesta koulutuksesta, joka vaatii ainakin kolmen päivän koulutusjaksoa tuomareille, syyttäjillä ja lainopillisille avustajille sekä koulutusjakson jälkeisiä seuranta-päiviä uudistuksen toteutumiseen liittyen. Ilman laadukasta koulutusta (asioiden valmistelu, asioiden ajaminen tuomioistuimissa, prosessinjohto, todisteiden teemoittaminen, todistajankuulustelu ja kuulustelutekniikka) uudistuksen tavoitteita ei tulla saavuttamaan osaamisessa olevien puutteiden takia.

Hallituksen esityksessä ei ole laskettu henkilökunnan koulutukseen käyttämää aikaa. Tuomioistuinvirastosta saadun tiedon mukaan koko henkilöstön (sisältää haastemiehet) palkkauskustannus olisi kolmella työpäivällä ja arvioidulla keskipalkalla á 72.500 euroa laskettuna noin 3,3 milj. euroa (95.000 euroa tuomari ja muu henkilöstö 50.000 euroa) (220 tehollista työpäivää). Tuomareita ja esittelijöitä oli vuonna 2020 yhteensä 1356 (1081 htv + 275 htv). Arvioidulla tuomarin keskipalkalla ja viidellä koulutuspäivällä laskettuna koulutettavien palkkakustannus on noin 2,9 milj. euroa. Laskettuna 400 syyttäjällä, arvioidulla syyttäjän keskipalkalla 80.000 eurolla ja kolmella koulutuspäivällä laskettuna koulutettavien palkkakustannus on noin 0,44 milj. euroa. Lisäksi vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon julkisten oikeusavustajien, asianajajien ja lupalakimiesten palkkakustannukset koulutuspäiviltä. Uudistus edellyttää lisää resursseja myös tuomioistuinlaitoksen ICT-tukeen, koska uudistus korostaa tekniikan toimivuutta ja tuomioistuinlaitoksella on jo ennestään vakava huoli sen tietojärjestelmistä ja niiden tukipalveluista.

Tuomariliitto on samaa mieltä kuin presidentti Tatu Leppänen, joka on tänään korkeimman oikeuden hovioikeuspäivässä lausunut, että videotallennusta koskeva uudistus ei korvaa hyvää prosessinjohtoa tuomioistuimissa, vaan päinvastoin korostaa sen merkitystä. Välttämätöntä on, että budjettivallan käyttäjä osoittaa uudistukseen riittävät voimavarat, koska niitä ei voida ottaa tuomioistuinten muista, jo nykyisellään riittämättömistä resursseista.

Tuomariliitto katsoo, että ICT-kehittäminen ja -menojen kasvu on huomioitava kehysesityksessä myös siitä näkökulmasta, että ICT-asioiden kouluttamiseen tulee edelleenkin keskittää resursseja. Pelkät eOppivan videokoulutusmateriaalit eivät vastaa käytännön tarpeita ja ovat riittämättömiä. Oikeudenkäyntien tallentaminen (henkilötodistelun vastaanottaminen videotallenteelta) edellyttää onnistuakseen entistä paremmin resursoitua ICT-tukea tuomioistuinlaitoksille.

Osana ICT-kehittämistä tulisi varmistaa se, ettei tuomioistuinlaitoksen henkilöstön tarvitsisi itse asentaa työvälineitään, kuten tietokoneita ja älypuhelimia. Tällaiset asennukset kuuluvat Valtorille. Tällaiset tehtävät eivät kuulu lainkäyttöhenkilökunnalle tai avustavalle henkilökunnalle pois lukien ICT-tuki.

Helsingissä 5.11.2021

Minna Hällström
Varapuheenjohtaja

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa. Tuomarikunnanyhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.